

Näringsdepartementet

n.registrator@regeringskansliet.se

YTTRANDE över

Naturvårdsverkets redovisning av regeringsuppdrag om kronhjortsförvaltning; Dnr N2015/08683/FJR

Sveriges Jordägareförbund har beretts tillfälle att avge yttrande över rubricerad skrivelse. Förbundet anför följande.

SAMMANFATTNING

Sveriges Jordägareförbund **avstyrker förslaget om att kronhjort ska förvaltas inom ramen för älgförvaltningssystemet respektive förslaget om licens- eller licensliknande jakt (kronhjortsjakt inom älgjaksområde som inte är KSO).**

Förbundet **tillstyrker vissa övriga förslag** rörande kronhjortsförvaltningen, såsom

- kunskapssammanställning som underlag för ökade utbildningsinsatser
- utveckla och validera inventeringsmetoder
- skadeförebyggande åtgärder och skadeinventering
- utarbeta myndighetsobjektiv metod för mätning av skador
- anslå särskilda medel för berörda länsstyrelserns arbete med kronhjort; ska ej finansieras av markägare eller jägare
- länsstyrelsens möjlighet att besluta om avlysningsjakt inom ett eller flera KSO

Förbundets förslag:

- Allmän jakt på hind och kalv av kronhjort utanför KSO 16 augusti – 31 januari, ev. till 28/29 februari. Dock endast smyg- eller vaktjakt 16 augusti – 30 september.
- Handjur får endast fällas inom KSO, enligt dagens regler.
- Skydds jakt utanför allmän jakttid måste hanteras snabbt och effektivt, och generöst.
- Skåne: Det lokalt hårda skadetrycket inom kronhjortsområdena fordrar dels särskilt generös tilldelning där skador finns, dels snabb, effektiv och generös hantering av skydds jaktansökningar. Förbundet anser att det minsta antal kronhjortar som fordras för en genetiskt hållbar stam bör utredas av oberoende forskare.

Förbundet är, förutsatt att Förbundets ovan förslag avseende jakt efter kronhjort antas, berett att frånträda sin hemställan (2015-06-17) om skydds jakt på årskalv av dov- och kronhjort.

PRINCIPIELL UTGÅNGSPUNKT

Äganderätten utgör grunden och utgångspunkten för all förvaltning och nyttjande av mark, t.ex. grundar sig all jaktutövning i Sverige på markägande. Till ägandet finns kopplat både rättigheter och skyldigheter. Utöver markägarna finns det många andra intressenter som på olika sätt och med olika rätt nyttjar eller gör anspråk på mark; allemansrättsligt, naturvården och med stöd av olika typer av upplåtelser. Vidare finns intressenter med ett indirekt intresse av marken (t.ex. skogförädlingsindustrin).

Den avgörande skillnaden mellan markägaren och samtliga övriga intressenter, är att **endast markägaren både kan och måste ta ansvar för helheten** – den övergripande förvaltningen av marken – och göra nödvändiga avvägningar mellan t.ex. skogs- och/eller jordbruksproduktion å ena sidan och viltstammars storlek, eller naturvårdshänsyn, å andra sidan. Denna skillnad är avgörande även i viltförvaltningssammanhang.

Då det är markägaren som bär konsekvenserna av avvägningen mellan olika typer av areella verksamheter, lantbruk, skogsbruk, viltbruk etc., är det rimligt att denna markägarnas nyckelroll erkänns och accepteras. Innan ytterligare belastning läggs på markägandet, måste vid varje tillfälle markägarna få komma till tals och deras ståndpunkt vägas tungt.

Förbundet vill understryka att vilt och jakt är en resurs, inte ett problem. Viltbruket utgör en viktig näringsgren för många landsbygdsföretag, däribland Förbundets medlemmar. Viltet måste dock förvaltas klokt, och med respekt för att vilt påverkar även utanför de egna markerna.

BAKGRUND (några iakttagelser avseende dagens älgförvaltning)

Naturvårdsverket föreslår i skrivelsen att kronhjort så långt möjligt förvaltas tillsammans med älg, i enlighet med den nya adaptiva älgförvaltningen. Innan Förbundet kommenterar skrivelsen och övriga inlagor i remissen, önskar Förbundet ge en lägesbeskrivning av älgförvaltningssystemet, baserad på information från medlemmar i förbundet.

Det nya adaptiva älgförvaltningssystemet har nu verkat i ca fem år. Förbundet var inledningsvis försiktigt positivt till dess utformning; förhoppningen var att älgförvaltningsgruppens arbete skulle vara ett slags strukturering av den samrådsfunktion som Svenska Jägareförbundet tidigare hade ansvarat för, men inte överallt klarat av att uppfylla. Dessvärre har förhoppningen i stor utsträckning kommit på skam.

Förvaltningsgrupperna ska bestå av sex ledamöter, varav tre utses på förslag av markägarnas organisationer och tre på förslag av jägarnas organisationer. Dessa sex personer förväntas bl.a. gå på utbildningar, samrådsmöten med skötselområdena, hålla 5-10 egna möten per år, gå igenom omfattande dokumentation i form av genomgångar av både skötselområdenas planer och den egna förvaltningsplanen. Sammantaget läggs ett mycket stort antal timmar ned, för en ytterst blygsam ersättning om 5 000 kronor per år – i praktiken ett ideellt arbete.

Redan idag har flera av de nominerande organisationerna svårt att finna personer som är beredda att engagera sig i älgförvaltningsgrupperna. Detta blir inte enklare om grupperna dessutom ska bli en del av kronhjortsförvaltningen, med ännu mer utbildning och arbete.

Idag bemödar sig de nominerande organisationerna om att nominera förtroendevalda eller andra medlemmar i sina organisationer till älgförvaltningsgrupperna. Med ett allt större arbetsbeting, som fordrar alltmer tid och kunskap, kommer det att bli allt vanligare att organisationerna istället nödgas nominera tjänstemän till förvaltningsgrupperna. Arbetet i grupperna kommer då inte längre att utföras av personer med lokal kännedom, utan av specialiserade tjänstemän som kommer att sitta i flera förvaltningsgrupper samtidigt, varvid det lokala perspektivet går förlorat. Förbundet ifrågasätter ifall detta är eftersträvansvärt, och befarar att en del nominerande organisationer inte kommer att ha råd att bekosta tjänstemäns medverkan i dessa grupper.

Naturvårdsverkets förslag till inordning av kronhjort i älgförvaltningssystemet ska enligt förslaget bl.a. bygga på att det utförs inventeringar. Vad avser kronhjort finns det idag ingen riktigt tillförlitlig inventeringsmetod, och de metoder som finns är tidsödande och/eller kostsamma. Redan idag kan noteras att det finns ett antal älgskötselområden som av olika skäl anser sig inte vilja eller kunna utföra de inventeringar som det nya älgförvaltningssystemet egentligen utgår från att jägarna ska göra. De torde inte förmås att lägga tid och pengar på att även utföra inventering av kronhjort.

Införandet av kronhjorten i älgförvaltningssystemet kommer att medföra mer administration och kosta mer tid och pengar. Dessa pengar finns inte i systemet idag, utan måste tillföras. Hur detta ska ske framgår inte, men då fällavgifter på kronhjort skulle riskera att motverka sitt syfte och dessutom leda till ännu större administration, får antas att man kommer att behöva mer statliga medel.

Sammantaget: Man har skapat en dyrbar byråkratisk överbyggnad på älgförvaltningen; en förvaltning som kostar stora resurser i form av statliga pengar, medel från älgvårdsfonden och de inblandades ideella och andra insatser. Det blir inte bättre av att inkludera kronhjorten.

SKRIVELSE m.m.

Sveriges Jordägareförbund **avstyrker f.n. förslaget om att kronhjort ska förvaltas inom ramen för älgförvaltningssystemet respektive förslaget om licens- eller licensliknande jakt (kronhjortsjakt inom älgjaksområde som inte är KSO).**

Älgförvaltningssystemet är behäftat med ett antal problem, se några i avsnittet Bakgrund ovan. Problemen blir fler och större om man tillför fler arter i älgförvaltningssystemet.

Förbundet anser att det finns en övertro på att man ska kunna förvalta, inventera, planera och styra allt (fler) klövvilt genom ett system som bara blir större och större, mer och mer byråkratiskt, och som – trots motsatt ambition – bara kommer längre och längre ifrån de lokala förutsättningarna.

Sveriges Jordägareförbunds uppfattning är att man måste vända på perspektivet. Istället för att fortsätta på vägen mot allt mer byråkratin, ökade krav på ideellt engagemang (som i praktiken blir påtvingat), ökade äskanden av statliga medel, samt förtroendevalda som ersätts av tjänstemän utan regional eller lokal förankring, så bör man sträva mot större enkelhet i hela klövviltsförvaltningen. Det första steget vore att nu **inte** föra in kronhjorten i älgförvaltningssystemet, nästa steg vore att **förenkla älgförvaltningen** till en mer lätthanterlig, mindre byråkratisk form. Och att **avbryta överväganden om att också föra in dovhjort, vildsvin och/eller rådjur i älgförvaltningssystemet.**

Under devisen ”flerartsförvaltning”, önskar Naturvårdsverket nu föra in kronhjorten i älgförvaltningssystemet. Samtidigt skriver man i sitt förslag (s. 20m), vilket är helt korrekt, att kunskapen om flerartsförvaltning behöver förbättras! **Detta är helt fel ordning. Förbundet föreslår, om flerartsförvaltning ska införas, att fakta och kunskap om detta tas fram först, innan man inför oprövade system.**

Naturvårdsverket hävdar att det finns en under lång tid uppbyggd struktur för älgförvaltning i Sverige, med utvecklad samverkan, stor lokal förankring och engagemang (s. 20n). Förbundet vill understryka att nuvarande system än så länge **bara är fem år gammalt**, att det ännu bara har genomförts en hel förvaltningscykel (som är tre år) inom ramen för den nya ordningen och att det gnisslar i samarbetet på flera håll i landet.

Vad beträffar samordningsfördelar avseende älgförvaltningsområdesindelningen, konstaterar Förbundet att kronhjortspopulationernas utbredning bara i liten omfattning överensstämmer med älgpopulationernas dito. Detta medger också Naturvårdsverket (s. 21n).

Skadeproblematiken med kronhjort är generellt sett mycket lokal. Förbundet bedömer att det är mer ändamålsenligt att ge de lokala markägarna verktyg att reglera en skadegörande kronhjortspopulation, än att betestryck/skadesituationen ska bedömas över huvudet på markägarna, i en regional plan, som ska fastställas av länsstyrelsen, och som dessförinnan ska samrådas om och remitteras med andra intressenter, vilka – till skillnad från markägarna – inte behöver bära de (för markägarna) eventuellt negativa konsekvenserna av sina ställningstaganden.

Förbundet **tillstyrker vissa övriga förslag** rörande kronhjortsförvaltningen, såsom

- kunskapssammanställning som underlag för ökade utbildningsinsatser
- utveckla och validera inventeringsmetoder
- skadeförebyggande åtgärder och skadeinventering
- utarbeta myndighetsobjektiv metod för mätning av skador
- anslå särskilda medel för berörda länsstyrelserns arbete med kronhjort
- länsstyrelsens möjlighet att besluta om avlysningsjakt inom ett eller flera KSO

Dessa förslag är av övergripande natur, och rör framförallt stöd med att ta fram och finansiera forskning, kunskap, utbildning. Allt detta är typiskt sett sådana insatser som bör bekostas av samhället, och genomförs av forskare eller andra oberoende, berörda med särskild kunskap. Det ska inte bekostas av markägare eller jägare.

Avseende länsstyrelsens möjlighet att besluta om avlysningsjakt inom ett eller flera KSO, anser Förbundet det nödvändigt att myndigheten, om KSO visar sig inte kunna bemästra skadetryck, kunna vidta denna åtgärd som ett sätt att begränsa skador. Detta verktyg stämmer väl överens med det faktum att kronhjorten kan uppehålla sig mycket lokalt; en avlysningsjakt ger ju möjlighet att fälla kronhjortarna där de står.

FÖRBUNDETS FÖRSLAG avseende jakt efter kronhjort

Det är avgörande att ge möjlighet att på lokal nivå, utan dröjsmål, kunna stävja skador på grödor och skog samt att hindra etablering av kronhjort där så ej är önskvärt. Förbundet förespråkar därför, **som ett komplement till jakt inom kronhjortskötselområden (KSO)**, en enkel modell med så lång allmän jakttid som möjligt på hind och kalv utanför KSO, i en avvägning mellan reglering av populationen och hänsyn till biologiska faktorer, samt en reglerad jakt på handjur, för att värna kronhjortens sociala struktur.

Allmän jakt på hind och kalv av kronhjort 16 augusti – 31 januari, eventuellt till 28/29 februari. Dock endast smyg- eller vaktjakt 16 augusti – 30 september.

Att skjuta stor andel kalv innebär bl.a. att man ökar medelåldern i populationerna, vilket är ett önskvärt mål i förvaltningssammanhang för att öka reproduktionsförmågan hos de fertila djuren och förbättra kalvvikterna. Att ha allmän jakt på hind är det mest effektiva sättet att reglera populationen, vilket är absolut nödvändigt att möjliggöra.

Handjur får endast fällas inom KSO, enligt dagens regler.

För att inte fördärva kronhjortens sociala struktur, utan möjliggöra att handjur kan bli kapitala, föreslås handjur endast få skjutas inom KSO. Detta skapar även ett incitament att skapa och bibehålla fungerande KSO.

Skyddsjakt utanför den allmänna jakttiden måste hanteras snabbt och effektivt, och generöst. Det måste alltid, både inom och utan KSO, finnas möjlighet till skyddsjakt ifall t.ex. lokala skador utom jakttiden blir oacceptabelt stora eller om jakten under jakttiden inte lyckades eller räckte till. Naturvårdsverket bör i sina föreskrifter markera att kronhjorten inte är en hotad art, så att den delen av prövningen av skyddsjaktansökningar inte behöver diskuteras.

Förbundet är, förutsatt att Förbundets förslag avseende jakt efter kronhjort antas, berett att frånträda sin hemställan (2015-06-17) om skyddsjakt på årskalv av dov- och kronhjort.

Skåne

Naturvårdsverket skriver att man ”anser att kronhjortsförvaltningen fungerar i Skåne” (s. 20y). Den lokala synen på detta är mer komplicerad, minst sagt. Det lokalt hårda skadetrycket i kronhjortsområdena fordrar att länsstyrelsen i Skåne dels medger generösa tilldelningar i synnerhet där skadorna finns, dels hanterar skyddsjaktansökningar på ett snabbt, effektivt, och generöst vis.

Förbundet anser att det antal kronhjortar som Artdatabanken anger är den minsta för en genetiskt hållbar stam, 3 000 stycken, bör utredas och verifieras av oberoende forskare.

Förbundet menar att man i Skåne bör ha allmän jakt, som idag, i den norra och mellersta delen av länet, norr om E22, dock även i Kristianstads kommun, i syfte att hålla isär den kontinentala rasen från nominatunderrasen.

Viltet är en resurs och nyttjandet av vilt utgör även en viktig näringsgren. Samtidigt kan viltet ställa till med betydande skador. Därför är det viktigt att förvaltningen är, förutom långsiktigt hållbar, även lokal med stora möjligheter för markägare att själv kunna reglera viltstammarna. En ökad byråkratisering motverkar det lokala perspektivet och hotar även minska markägarens bestämmanderätt över jakten på sin fastighet. En bättre lösning är allmän jakttid på hind och kalv kombinerat med effektiv skydds jakt när det finns ett stort behov.

2016-04-07

SVERIGES JORDÄGAREFÖRBUND

Erik Du Rietz

Frederik Treschow